

Bygdevekstavgift

mellom

**Staten v/ Kommunal- og distriktsdepartementet,
Troms fylkeskommune og pilotkommunene Kvænangen,
Nordreisa, Skjervøy og Kåfjord**

2025-2028

1. Bakgrunn

Målet med bygdevekstavtaler er å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og fremtidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale deler av Distrikts-Norge. Målgruppen for ordningen er de minst sentrale distriktskommunene. Departementet har oppfordret til samarbeid mellom kommuner.

Fem pilotområder ble høsten 2022 etter søknad valgt ut til å prøve ut bygdevekstavtaler som nytt distriktspolitisk virkemiddel. Vinteren 2024 ble fem nye pilotområder valgt ut til å prøve ut virkemiddelet. Det er i dag totalt ti bygdevekstpiloter spredt over hele landet.

Avtalene skal i hovedsak gi rammer for relevante samarbeidsparter til å utforske behov og handlingsrom for nye løsninger som kan komme flere distriktskommuner til gode. Gjennom forberedende arbeid med bygdevekstavtalen er det identifisert ulike innsatsområder som representerer særlige utfordringer i området. Disse er gjengitt som delmål under kap. 6 i avtalen. Staten ser behov for å støtte opp under arbeidet med bygdevekstavtalene, og skal gjennom et samarbeid med kommunene og andre parter utforske lokalt tilpassede løsninger til disse utfordringene.

2. Hovedparter i avtalen

Hovedparter i denne avtalen er:

- Kvæangen kommune
- Nordreisa kommune
- Skjervøy kommune
- Kåfjord kommune
- Troms Fylkeskommune [med forbehold om endelig politisk vedtak]
- Kommunal- og distriktsdepartementet er koordinerende hovedpart på vegne av staten, herunder øvrige departementer, Distriktssenteret og Statsforvalter

Avtalekommunene forplikter seg som hovedparter i avtalen til å prioritere innsats mellom delmålene i samarbeid med fylkeskommunen og staten som hovedparter for avtalen, samt utforme handlingsplan med konkretiserte/konkrete tiltak i samarbeid med aktører navngitt som samarbeidsparter under hvert delmål i avtalen.

Avtalekommunene skal fordele midler fra tilskuddsordningen for bygdevekstavtaler, samt egne ressurser, mellom delmålene i handlingsplanen.

Avtalekommunene forplikter seg til å videreføre, følge opp og bygge opp under etablerte samarbeid seg imellom, samt vurdere ytterligere samarbeid, herunder samarbeid om velferdsproduksjon og øvrige kommunale oppgaver.

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) forplikter seg som hovedpart i avtalen til å bidra med faglig rådgivning, evaluering og erfaringsdeling i prosessen, ha dialog om spørsmål som angår KDD og å godkjenne årlige handlingsplaner som følger opp delmålene og som samarbeidspartene enes om, som grunnlag for statlig tilskudd. KDD forplikter seg til å koordinere dialog mellom pilotene og berørte departementer. KDD forplikter seg til å

samarbeide med berørte departementer om å legge til rette for dialog mellom pilotene og aktuelle underliggende etater.

Troms fylkeskommune skal som hovedpart vurdere oppfølging av bygdevekstavtalen i sammenheng med prioriteringer i regional planstrategi og øvrig distriktstrettet innsats i fylket og årlige budsjettprioriteringer. Herunder skal fylkeskommunen samarbeide med piloten om prioritering av innsats mellom delmålene i avtalen. Fylkeskommunen skal videre støtte avtalekommunene i utformingen og oppfølgingen av avtalen og handlingsplanen, gi faglig rettledning og samarbeide med avtalekommunene om gjennomføring av delmålene i avtalen der fylkeskommunen inngår i samarbeidet [med forbehold om endelig politisk vedtak].

3. Andre aktører med særlige roller i avtalen

Gjennom arbeidet har det blitt gitt særskilte oppdrag til andre aktører for å støtte opp under arbeidet med avtalen.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark skal å legge til rette for dialog mellom statlige etater og avtalekommunene for de temaene som staten har inngått en avtale om. Statsforvalter skal ha selvstendig dialog med pilotene, samt fylkeskommunen, om utviklingsarbeidet og handlingsrom underveis. Dette innebærer å aktivt utforske samarbeidsformer og ha tidlig dialog med kommunene i aktuelle prosesser. Som navngitt samarbeidspart i avtalen skal statsforvalter bistå i tråd med øvrig ansvar og innsats.

Distriktssenteret skal bistå KDD, statsforvalterne, fylkeskommunene og pilotene i arbeidet. Distriktssenteret har en særlig viktig oppgave i å legge til rette for et felles prosjektledernetverk mellom pilotkommunene, og skal også legge til rette for erfaringsdeling mellom pulje 1 og pulje 2. I tillegg skal Distriktssenteret på eget initiativ dele kunnskap med pilotene, innenfor sine fagområder, der de vurderer det er behov. Distriktssenteret skal delta i en ressursgruppe for begge puljene der fylkeskommuner og statsforvaltere deltar.

Husbanken skal, som samarbeidspart i avtalene, støtte kommunene med kapasitet og kompetanse på boligtematikk og bidra i handlingsplanarbeidet, herunder understøtte utforskning av samarbeidsformer og virkemidler innenfor Husbankens mandat

Øvrige samarbeidsparter og deres forpliktelser er navngitt under hvert delmål.

4. Avtalens formål og omfang

Formålet med denne avtalen er å sikre at hovedparter i avtalen (se punkt 2) forplikter seg til å samarbeide omkring felles delmål og problemstillinger (se punkt 6). Avtalen skal bygge opp under faste samarbeidsstrukturer, legge til rette for dialog mellom partene og bidra til bedre sammenhenger mellom berørte politikkområder, forvaltningsnivåer og sektorer.

Partene skal gjennom avtalen bidra til å nå pilotenes mål om bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og fremtidsrettet næringsutvikling i kommunene Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy og Kåfjord. Partene skal fokusere på innsats som kan gjøre det mer attraktivt å bo og arbeide i kommunene og slik bidra til økt tilflytting og redusert fraflytting. Partene skal i

oppfølging av avtalen samarbeide om å utvikle og teste ny distriktspolitikk som kan ha overføringsverdi til andre distriktskommuner, samt mobilisere til økt utnyttelse av eksisterende ordninger. Avtalen skal også bidra til å teste ut nye samarbeidsformer, på tvers av kommuner og forvaltningsnivå.

Avtalen skal gi rammer for samarbeid mellom partene, avklare forventninger og skape forutsigbarhet om hvordan samarbeidet skal skje. Utover dette vil forpliktelsene beskrives nærmere i handlingsplan for oppfølging av avtalene, samt styringsbrev, budsjettbehandling mv.

Denne avtalen om samarbeid skal bidra til:

- å klargjøre viktige prinsipper og gjensidige krav og forventninger
- å sikre kontinuitet og forutsigbarhet for partene
- forståelse og respekt for hverandres synspunkter og arbeidsmåter
- å realisere pilotens mål om å utvikle samarbeidet, styrke regionen og gi felles retning for utvikling i kommunene i Nord-Troms.

Eventuell uenighet søkes løst gjennom dialog.

Avtalen skal gjelde fra den er formelt godkjent av alle hovedparter og frem til 30. desember 2028. Ved avtaleslutt skal det vurderes om og i hvilken grad partene har levert på sine forpliktelser, slik de er definert i avtalen. Ved vurdering av måloppnåelse skal resultater fra arbeidet sees i sammenheng med øvrig innsats som treffer avtalekommunene i samme periode.

Tilskuddsordningen for utprøving av bygdevekstavtaler skal understøtte pilotens arbeid i prosessen. Handlingsplanen danner grunnlag for finansiering av oppfølging av avtalen, med forbehold om Stortingets årlige budsjettvedtak. Ytterligere finansiering skal avklares gjennom ordinære budsjettprosesser og synliggjøres i årlig oppdatering av handlingsplan for oppfølging av avtalen. Samarbeidspartene bør ellers bruke oppfølging av avtalen til å mobilisere til bruk av eksisterende ordninger.

5. Forankring

Piloten har stått fritt til å prioritere delmål og tiltak i tråd med lokale muligheter og utfordringer.

Ved avtaleinngåelse er avtalens innhold forankret i politiske vedtak i alle avtalekommunene, samt kommuneplanenes samfunnsdel. Avtalens innhold skal videre forankres i arbeidet med eventuelle nye samfunnsplaner.

Innsatsområdene og delmålene i denne avtalen er tilpasset og henger tett sammen med sentrale regionale og lokale planer, spesielt *Regional Næringsplan* utviklet av Arena Nord-Troms. Videre bygger strategiene i avtalen på *strategiplanen for Nord-Tromsrådet IPR*.

Arbeidet er videre forankret i gjeldende vedtak i Troms fylkesutvalg av 1. oktober 2024, og i regionale planer.

Fra statens side er avtalens innhold forankret i regjeringsvedtak, samt i Meld. St. 27 (2022–2023) *Eit godt liv i heile Noreg – distriktspolitikk for framtida* og andre aktuelle styrings- og beslutningsdokumenter. Ved avtaleinngåelse er avtalen behandlet i regjering.

6. Innsatsområder, samarbeidsparter og forpliktelser

Målene i bygdevekstavtalen fordrer koordinert innsats fra flere sektorer. På noen områder er det primært aktuelt med et pilot-stat-samarbeid, på andre er det aktuelt å samarbeide med fylkeskommunale aktører. Disse er navngitte som samarbeidsparter under. I slike tilfeller forplikter også disse aktørene seg gjennom avtalen å samarbeide om å finne mulige løsninger. Partene oppfordres til å benytte relevante forskningsfunn og rapporter som en del av arbeidet. For hvert delmål skal partene enes om konkrete tiltak i årlige handlingsplaner, samt enes om å invitere andre aktører inn i arbeidet.

Arbeidet skal konkretiseres i sammenheng med øvrig innsats i avtalekommunene, og samordne innsats i den grad det er hensiktsmessig. Ved avtaleslutt skal pilotene rapportere på måloppnåelse for de enkelte delmålene. Partene under det enkelte delmål skal enes om hensiktsmessige måter å vurdere måloppnåelse på, som en del av arbeidet med hver enkelt handlingsplan.

6.1 Delmål 1 Nord-Troms trenger folk - vi må styrke vår attraktivitet

Samarbeidsparter under dette delmålet omfatter avtalekommunene og Troms fylkeskommune. Samarbeidspartene forplikter seg til å utvikle tiltak i en handlingsplan om å øke attraktivitet og tiltrekningskraft i avtalekommunene, og bidra til å gjennomføre handlingsplanen. Partene kan enes om å invitere øvrige aktører inn i arbeidet, slik som Arena Nord-Troms, Campus Nord-Troms, Nord-Troms videregående skole, definerte målgrupper, private næringsdrivende, frivillige mv.

Partene skal fram til 2028 utrede, teste og vurdere nye tiltak innen rekruttering og kompetanseutvikling, for å legge til rette for innbyggervækst og livskraftige samfunn i regionen. Partene skal blant annet ta i bruk eksisterende data, prosjekter og planer som grunnlag for arbeidet, samt bygge på sine erfaringer med bruk av tjenstedesign som metode for uttesting av nye ideer.

Partene skal gjennom arbeidet fremme Nord-Troms som en attraktiv region for innbyggere og arbeidsgivere. Dette innebærer blant annet å arbeide for å få tilflyttere, tilbakeflyttere og innbyggere som har vokst opp i kommunene til å trives og til å bli boende, og arbeide for å få tilgang på kvalifisert arbeidskraft. Partene skal gå i dialog med lokale aktører og vurdere treffsikkerheten til tiltakene. I tillegg forplikter partene seg til å utforske hvilket handlingsrom de har til å fremme rekrutteringstiltak, dele kunnskap om tiltrekningskraft, samt mobilisere innsats og ressurser for å beholde innbyggerne i kommunene, med særlig fokus på tilflyttere og tilbakeflyttere.

6.2 Delmål 2 Sikre kvalitet i kommunal tjenesteproduksjon

Samarbeidsparter under dette delmålet omfatter avtalekommunene. Samarbeidspartene forplikter seg til å samarbeide om å utvikle en handlingsplan for å profesjonalisere samarbeidet i kommunene innen kommunal tjenesteproduksjon, samt bidra til gjennomføring av handlingsplanen. Partene kan enes om å invitere øvrige aktører inn i arbeidet, slik som Digitaliseringsnettverket i Troms og Finnmark, KS og KS Digital, Universitet og faginstanser som forsker på og arbeider med digitalisering og kunstig intelligens.

Avtalekommunene skal arbeide for å være styrket administrativt og faglig innen 2028. Det skal arbeides med å utvikle kompetanse og kvalitet i tjenesteproduksjonen. Dette skal skje ved å fokusere på teknologibruk som redskap i arbeidsprosesser for å øke effektivitet i tjenester og arbeidshverdag, herunder bedre utnyttelse av digitale verktøy som for eksempel KI. Videre skal kommunene arbeide for å bedre interkommunalt samarbeid, ved å se på muligheter og utfordringer samt kontroll og evaluering. Avtalekommunene skal som en del av arbeidet kartlegge og søke å involvere andre aktører med kompetanse og erfaring på temaet.

6.3 Delmål 3 Økt variasjon i boligtilbudet i Nord-Troms

Samarbeidsparter under dette delmålet omfatter avtalekommunene, Husbanken og Nord-Troms Plan og Eiendom. Samarbeidspartene forplikter seg til å samarbeide om å utvikle en handlingsplan for økt boligbygging og variasjon i boligmassen i avtalekommunene, med fokus på attraktive leiligheter for unge, tilflyttere og eldre, og å gjennomføre handlingsplanen. Gjenbruk og transformasjon av eksisterende bygg er også aktuelt. Partene kan enes om å invitere øvrige aktører inn i arbeidet, slik som private utbyggere og næringsliv, banker og andre fagressurser med boligkompetanse (eksempelvis DOGA, Riksantikvaren, Kulturminnefondet, ENOVA, fylkeskommunen mv.).

Partene skal samarbeide om å utforske mulighetene for nytenkende fellesskapsløsninger i boligprosjekter, vurdere treffsikkerheten av boligtiltakene og mobilisere ressurser som kan bidra til å møte avtalekommunenes behov. Partene skal legge til rette for kompetanseheving innenfor fagområdet hos avtalekommunene, samordne kompetansen som finnes og støtte opp under samarbeid mellom kommunene.

Hovedfokuset og målet med å øke variasjonen i boligmassen er å gjøre boligtilbudet i regionen mer tilpasset behovet til befolkningen. Eksempelvis for å gjøre det lettere for unge innbyggere å komme inn på boligmarkedet, gjøre det mer attraktivt for tilflyttere som skal flytte til kommunene eller å frigjøre eneboliger i etablerte boligområder hvor det i dag bor eldre som ønsker seg eller har behov for en enklere bolig med mindre vedlikehold. Prosjekter med fokus på nytenkende fellesskapsløsninger, slik som verksted, utlånsutstyr, felles besøkshybler og møteplasser for beboere, kan være eksempler på spennende løsninger for å bedre folkehelsen, forhindre utenforskap og bidra til at innbyggerne bo hjemme lenger. Innsats og tiltak med påvirkning på arealbruk skal skje innenfor rammene av de statlige planretningslinjene for arealbruk og mobilitet.

7. Overordnet oppfølging av avtalen

Avtalen skal følges opp av en handlingsplan som skal revideres årlig. Avtalekommunene har ansvar for å utforme handlingsplanen i samarbeid med navngitte samarbeidsparter (jf. rammene for tilleggsbevilgningen, formidlet i brev fra KDD i desember 2024). Roller og ansvar vil beskrives nærmere i handlingsplan for oppfølging av avtalen. Se for øvrig omtale av forpliktelser under punkt 2. hovedparter i avtalen.

KDD vil invitere hovedpartene til politisk dialog om framdrift og status i avtalene på årlig basis. Her vil det legges til rette for dialog med andre departementer om saker til politisk vurdering. Avtalekommunene forplikter seg til politisk behandling av status i arbeidet i forkant av de politiske dialogmøtene.

KDD vil sammen med partene bli enige om en felles evalueringsstrategi med rom for tilpasning til hver avtale. KDD vil i tillegg utarbeide et felles evalueringsdesign som også er tilpasset den enkelte avtale. Designet skal utarbeides i lys av konkretiseringer i handlingsplanarbeidet. Partene kan videre bli enige om rapportering og evaluering etter behov.

Avtalen er signert av

Avtalepart	Dato for politisk vedtak
Kvæangen kommune	
Kåfjord kommune	
Nordreisa kommune	
Skjervøy kommune	
Kommunal- og distriktsdepartementet	
Troms fylkeskommune	